

Scoloposcelis pulchella in Nederland en België (Heteroptera: Anthocoridae)

BEREND AUKEMA

AUKEMA, B., 1991. *SCOLOPOSCELIS PULCHELLA* IN THE NETHERLANDS AND BELGIUM (HETEROPTERA: ANTHOCORIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 51 (7): 96-97.

Abstract: The rare scolytid predator *Scoloposcelis pulchella* is recorded for the first time from Belgium and an additional record for The Netherlands is given. Data on biology and distribution of the species are given and results of captures in pheromone traps, establishing *Pithyogenes chalcographus* and *Ips typographus* as belonging to its primary preys, are included.

Kortenburg 31, 6871 ND Renkum.

Inleiding

De anthocoride *Scoloposcelis pulchella* (Zetterstedt) (fig. 1) werd pas recentelijk voor het eerst uit Nederland vermeld (Aukema, 1989), terwijl de soort ontbreekt in het onlangs uitgekomen overzicht van de Belgische Anthocoridae (Bosmans & Péricart, 1989). Aanvullende gegevens (een tweede exemplaar uit Nederland en de eerste vondst voor België) vormden aanleiding om gegevens over biologie en verspreiding van deze interessante soort op een rijtje te zetten.

Waarnemingen

De eerste vondst van *Scoloposcelis pulchella* in Nederland betrof een vrouwtje, dat op 15 juli 1977 in 's Graveland op licht gevangen werd door S. van Heijnsbergen. Het bewuste exemplaar bevindt zich in de collectie van J. H. Woudstra, Zaandam (Aukema, 1989). Een tweede exemplaar, eveneens een vrouwtje en reeds op 6 juli 1943 door een onbekende verzamelaar gevangen te Velp, bevond zich in de collectie van het Zoölogisch Museum, Amsterdam, tussen het materiaal van de verwante *Dufouriellus ater* (Dufour).

In hetzelfde museum werden in recent verworven materiaal ook de eerste Belgische exemplaren van *S. pulchella* aangetroffen: Recht (provincie Luik), 29.v.1976, leg. H. J. van der Krift, drie vrouwtjes.

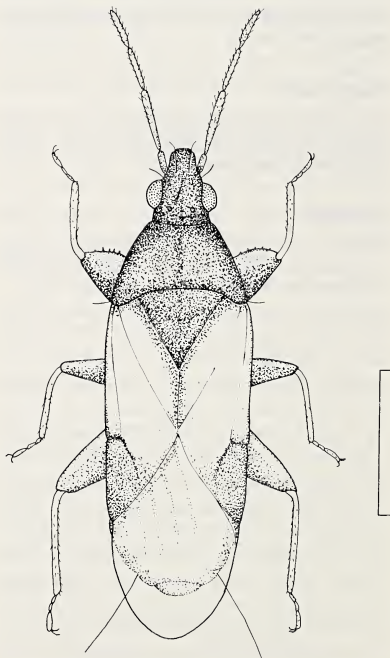

Fig. 1. Habitus vrouwtje *Scoloposcelis pulchella* (naar Péricart, 1972) (Schaallijn 1 mm).

Verdere bijzonderheden over deze vondsten ontbreken helaas.

Levenswijze

Scoloposcelis pulchella komt voor onder schors van coniferen (*Pinus* sp., *Picea* sp. en *Abies* sp.). Incidenteel wordt beuk (*Fagus sylvatica* L.) ook als waardplant vermeld (Péricart, 1972). *S. pulchella* staat te boek als predator van eieren en jonge larven van bastkevers (Scolytidae), en wel van *Blastophagus pini-perda* Linnaeus (de dennescheerder), *Ips typographus* Linnaeus (de letterzetter) en in het bijzonder van *Pityogenes* soorten (Péricart, 1972).

Over de levenscyclus van *S. pulchella* is weinig bekend. Vermoedelijk overwinteren de dieren als adulten, aangezien deze gedurende het grootste deel van het jaar aanwezig zijn. Larven zijn gevonden in juni en juli (Wagner, 1967).

Interessante aanvullende gegevens zijn afkomstig uit onderzoek naar de bijvangst van feromoonvallen, geplaatst voor het bemonsteren van de bastkeverfauna in het Duitse Saarland van 1985 tot en met 1989 (Mosbacher et al., 1986; Kallenborn & Mosbacher, 1987; Kallenborn, in litt., 1990). Tussen midden mei en begin juli werden met name in 1986 en 1989 aanzienlijke aantallen *S. pulchella* gevangen (respectievelijk 132 en 153 exemplaren). Uit een breed scala van geteste feromonen bleken met name de commerciële feromoonboekets *Chalcoprax* en *Pheroprax*, gericht op de vangst van respectievelijk *Pityogenes chalcographus* Linnaeus (de koperetser) en *I. typographus*, attractief voor vliegende exemplaren van *S. pulchella*. Deze twee bastkevers behoren dan ook ongetwijfeld tot de belangrijkste prooi-soorten van *S. pulchella*. *Linoprax*, het effectieve feromoonboeket voor *Xyloterus lineatus* (Olivier) (eveneens een bastkever van coniferen) bleek daarentegen niet aantrekkelijk voor *S. pulchella* (Kallenborn & Mosbacher, 1987; Kallenborn, in litt., 1990).

Verspreiding

Scoloposcelis pulchella komt voor in een groot deel van Europa: Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland, Rusland, de Baltische staten, Polen, Duitsland, Nederland, België, Frankrijk, Oostenrijk, Tsjechoslowakije, Bulgarije, Roemenië, Griekenland, Joegoslavië en Italië (Péricart, 1972; Aukema, 1989). In het zuidelijk deel van het areaal wordt *S. pulchella* vertegenwoordigd door de ondersoort *pulchella angusta* Reuter (Péricart, 1972).

Door de verborgen levenswijze is *S. pulchella* tot dusverre slechts weinig verzameld. Vangsten met behulp van feromoonvallen lijken echter uitermate geschikt om een beter beeld van de verspreiding van deze interessante predator van scolytiden te verkrijgen.

Dankwoord

De auteur dankt H. Kallenborn, Saarbrücken, voor het beschikbaar stellen van ongepubliceerde resultaten van vangsten in feromoonvallen in het Saarland en J. P. Duffels, Zoologisch Museum, Amsterdam, voor inzage in de door hem beheerde wantsencollectie.

Literatuur

- AUKEMA, B., 1989. Annotated checklist of Hemiptera-Heteroptera of The Netherlands. – *Tijdschr. Ent.* 132: 1-104.
- BOSMANS, R. & J. PÉRICART, 1989. Distribution des Hémiptères belges VIII Microphysidae, Anthocoridae et Cimicidae (Hemiptera: Heteroptera). – *Bull. Anns. r. belge Ent.* 125: 37-52.
- KALLENBORN, H. G. & G. C. MOSBACHER, 1987. Insekten aus Borkenkäferfallen. III. Hemiptera. – *Faun.-flor. Notizen Saarland* 19: 545-559.
- MOSBACHER, G. C., W. KÖHN & E. DEWES, 1986. Insekten aus Borkenkäferfallen. I. Scolytidae. – *Faun.-flor. Notizen Saarland* 18: 421-450.
- PÉRICART, J., 1972. Hémiptères. Anthocoridae, Cimicidae et Microphysidae de l'Ouest Paléarctique. – *Faune Europe Bassin médit.* 7: 1-402.
- WAGNER, E., 1976. Wanzen oder Heteropteren. II. Cimicomorpha. – *Tierw. Dtl.* 55: i-iv, 1-179.